

IT VS. VALÓSÁG, AVAGY MENNYIRE HATÉKONY A SZÁMÍTÓGÉPES SZIMULÁCIÓ

IT VS. REALITY, EFFICIENCY OF THE SIMULATIONS BY COMPUTER

Pálfi Tamás, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vasúti Járművek és Járműanalízis tanszék, palfi.tamas@yahoo.com, 1111 Műegyetem rkp. 3

Ficzere Péter, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vasúti Járművek és Járműanalízis tanszék, ficzere.peter@kjk.bme.hu, 1111 Műegyetem rkp. 3

ÖSSZEFOGLALÁS

Napjaink gazdasági szemlélete megköveteli többek között a reoülőgép üzemeltetőktől is, hogy egyre inkább a karbosemlegesség felé szervezzék át működésüket különböző innovatív technológiák bevezetésével.

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa, milyen lehetőségek vannak a modern 3D nyomtatás segítségével olyan új kialakítású szárnyfület tervezni, mely innovatív formájának köszönhetően hozzájárul a repülőgépek üzemanyagfogyasztásának, ezáltal a légszennyezés lecsökkentéséhez.

ABSTRACT

The current economic situation requires aircraft operators to start organizing their activity in the direction of carbon neutrality using innovative solutions.

The goal of present study is to design a brand new wingtip device using 3D printing which helps reducing aerodynamical drag, leading to fuel efficiency and less carbon emission with its innovative shape.

1. BEVEZETÉS

„Szállni szabadon, korlátok nélkül, akárcsak a madár” Ez a gondolat foglalkoztatta az emberiséget évezredekken keresztül egészen addig, amíg Otto Lilienthal [1] 1892-ben meg

nem építette az első repülőgépet[2]. Az elmúlt közel másfél évszázad alatt a repülés rohamosan fejlődött a legelső fából és vászonból készült repülőtől egészen a korszerű, több száz tonnás, kompozit anyagokból készült repülőgépekig. A XXI. század gazdasági rendszere olyan technológiai megoldásokat igényel, amelyek gazdaságos utas- és teherszállítást biztosítanak, légi úton is. Ennek érdekében a repülőgépgyártók folyamatosan dolgoznak azon, hogy repülőgépeiket a lehető leggazdaságosabban üzemeltethetővé tegyék.

2. SZÁRNYVÉGI ÖRVÉNYLÉS

2.1. A szárnyvégi örvénylés kialakulása

A repülőgép a szárny alsó és felső része között létrejövő légnyomáskülönbségnek köszönhetően képes repülni, ez azonban a szárnyvégeken örvénylést eredményez, ahogy ez az 1. ábrán megfigyelhető[3].

A létrejött örvénylés nagy mértékben növeli a szárny légellenállását[4].

1. ábra: Szárnyvégi örvénylés[5]

2.2. A szárnyvégi örvénylés csökkentése

Annak érdekében, hogy a szárnyvégi légörvény minimalizálják, a gyártók úgynevezett szárnyfüleket terveztek a repülőgépekre[6]. Ezek méretükben és formájukban nagyon eltérők lehetnek egymástól, egy dologban azonban hasonlítanak: egyesek jobban, mások kevésbé, de mindegyik valamilyen szinten és valamekkora százaléban hozzájárul a repülőgép üzemanyag fogyasztásának csökkentéséhez „falat” állítva az örvénylésnek, így az csak sokkal kisebb mértékben jöhet létre[7]

2.3. Kialakuló örvénylések összehasonlítás

A 2. ábra azt szemlélteti, hogy a repülőgép szárnyfűl nélküli baloldali szárnyvégén sokkal nagyobb és erőteljesebb örvénylés jöhet létre, mint a jobboldalin, amelyiken megtalálható ez a szerkezet.

2. ábra: Szárnyvégek összehasonlítása[8]

3. A KUTATÁS FOLYAMATA

3.1. A kutatás célja

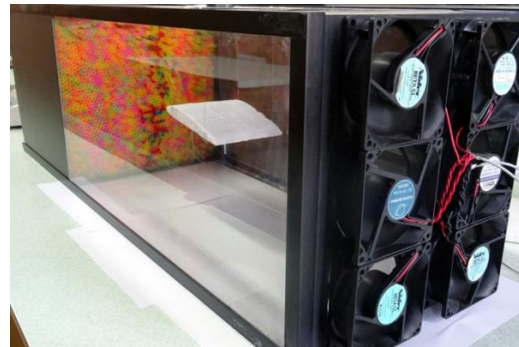
A kutatás célja egy olyan modern, teljesen új szárnyfűl tervezése, amely mind formájában, mind méretében és tömegében hozzájárul a modern légitözlekedés gazdaságosabbá tételéhez. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy napjaink egyik meghatározó kérdésében, a környezetbarát üzemelésben is fontos szerepet szeretnénk elérni az üzemanyagfogyasztás csökkentésével.

3.2. Az ötlet megvalósítása

A kutatás során többféle kialakítású szárnyfűlet tesztelünk saját építésű szélcsatornában, majd a mért adatokat összevetjük a számítógépes szimuláció eredményeivel. A szélcsatornás mérésekhez 3D nyomtató segítségével készítjük el a darabokat, így gyakorlatilag bármilyen geometriájú alkatrész gyorsan és viszonylag olcsón előállítható.

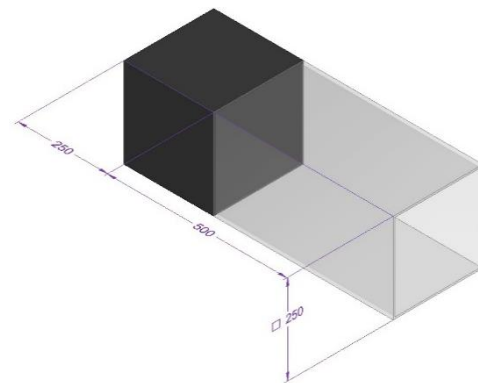
3.3. A szélcsatorna

A 3. ábrán látható szélcsatorna egy beszívó típusú szélcsatorna[9], amelybe 2500 darab szívószálon keresztül jut be a levegő. A csatornában a levegő párhuzamos áramlását a szívószálak mellett a 6 darab, egyenként 12 voltos ventilátor biztosítja. A kísérletek a szívószálrács és a ventilátorok közötti térrészben végezhetők.

3. ábra: Szélcsatorna

A szélcsatorna fő méretei a 4. ábrán láthatók.

4. ábra: A szélcsatorna fő méretei

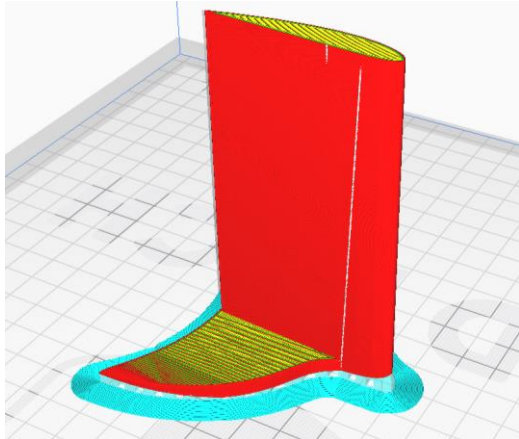
3.4. 3D nyomtatott modell

A modell geometriai jellemzőit a Solid Edge nevű tervező program segítségével készítettük el, majd a Zortrax M200 [10] típusú 3D nyomtató (amely ABS[11] anyagot használ nyomtatáshoz[12]) segítségével gyártottuk le.

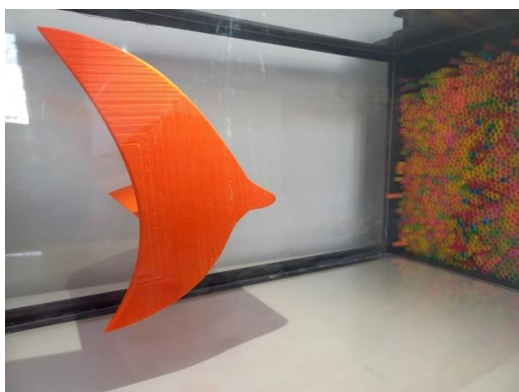
A nyomtatás megkezdése előtt szükséges a nyomtatási paramétereket úgy megválasztani, hogy a kinyomtatott alkatrész a célnak megfeleljen, tehát jól alkalmazható legyen szélcsatornás, aerodinamikai vizsgálatok és szimulációk elvégzéséhez[13]

Így tehát a nyomtatási rétegvastagságot érdemes a lehető legvékonyabbra állítani, jelen esetben ez 0.05 mm volt. Ez ugyan nagyban megnöveli a gyártási időt, de lényegesen jobb

felületi minőséget kapunk, ezzel javítva a mérési eredményeket. A modell szeletelt, illetve támasztékokkal[14] ellátott vázlata az 5. ábrán látható. A modell a nyomtatás után már vizsgálható is a szélcsatornában (6. ábra).

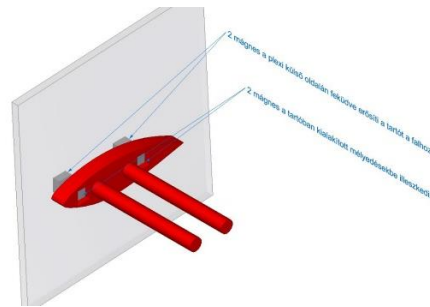

5. ábra: Szeletelt modell

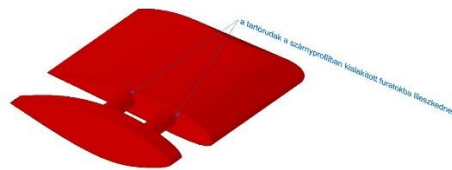

6. ábra: 3D modell a szélcsatornában

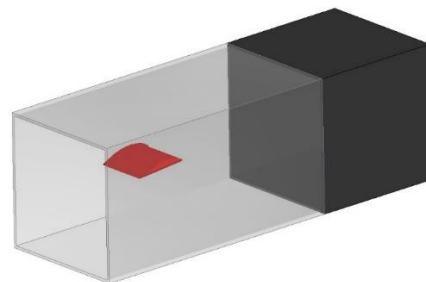
A különböző topológiájú modelleket a szélcsatornában egy univerzális tartó segítségével lehet rögzíteni és a kívánt pozícióba beállítani. A tartót mágnesek erősítik a szélcsatorna oldalához (7-8. ábra), míg a rajta található konzolos rudaknak köszönhetően könnyedén lehet a tesztelendő modelleket fel- és leszerelni (9. ábra).

7. ábra: A tartót 4 mágnes rögzíti a szélcsatorna falához, ezekből 2 a tartóban elhelyezett mélyedésbe, míg 2 a plexi külső oldalához illeszkedik

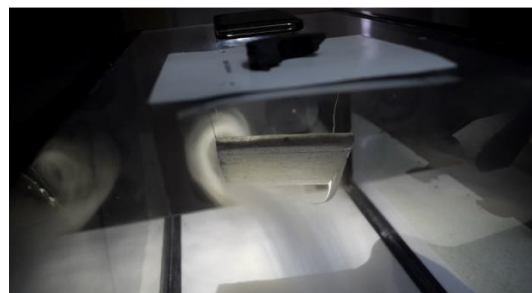
8. ábra: A szárnyprofil furatok segítségével illeszkedik a tartóhoz

9. ábra: A szélcsatornában felszerelt szárnyprofil (3D modell)

3.5. Szélcsatornás vizsgálatok értékelése

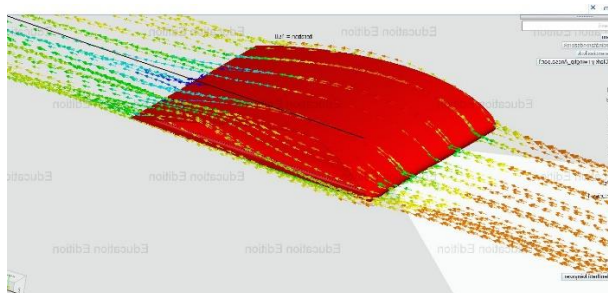
A szélcsatornás vizsgálatok sikeresnek mondhatók, hiszen füsttel láthatóvá tett áramlás segítségével jól kimutatható a szárnyvégi áramlás, mint az a 10. ábrán is megfigyelhető.

10. ábra: Füsttel kimutatott áramlás a szárnyvégen

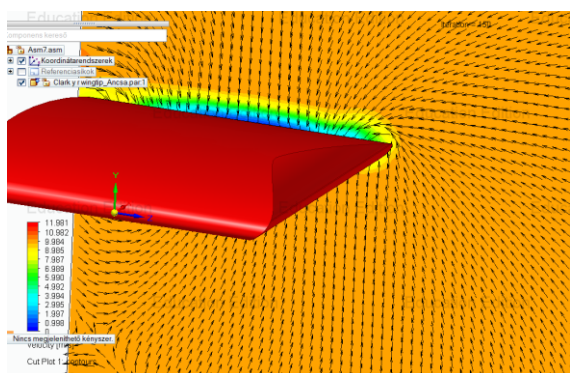
3.6. Számítógépes szimulációk

A számítógépes szimulációkat a Solid Edge nevű CFD szoftver FloEFD bővítményével végeztük. Számítógépes szimuláción kissé kevésbé megfigyelhető, azonban még ott is jól látható a szárnyvégi áramlás kialakulása. (11. ábra)

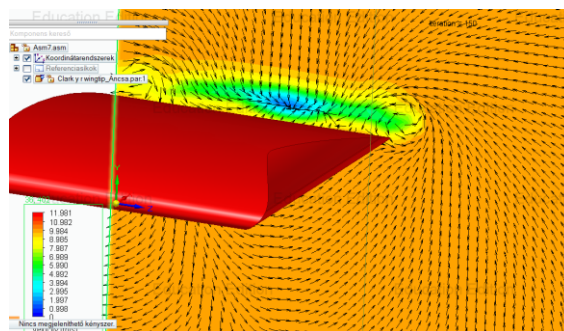

11. ábra: Szárnyvégi áramlás kialakulása számítógépes szimulációban

Ha a szárny körüli áramlást sebességvektorokkal szemléltetjük, akkor jól megfigyelhető (12. és 13. ábra), hogy a szárnyvégeken feláramlik a levegő, majd a szárny mögött létrejön az örvénylés.

12. ábra: Szárnyvégnél történő feláramlás sebességvektorokkal szemléltetve

13. ábra: Szárny mögötti örvény sebességvektorokkal szemléltetve

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Kutatásunk során egy olyan innovatív szárnyfület terveztünk és teszteltünk, amely hozzájárulhat napjaink dinamikusan fejlődő gazdasági igényeihez gazdaságosabbá és környezetbarátabbá téve a polgári repülést. Emellett fény derül arra is, hogy milyen különbségekkel találkozhat a kutató, ha valós szélcsatornában tesztel vagy pedig számítógépes szimuláció segítségével.

Fontos megjegyezni, hogy a numerikus áramlási szimulációknak nagyon sok buktatója, kényes pontja van. Ezért a szimulációk során kapott eredményeket validálni szükséges[15].

Amennyiben egy adott peremfeltétel esetén a szélcsatornában és a szimulációban kapott áramképek jól korrelálnak, akkor mondhatjuk, hogy a szimuláció beállításai megfelelőek. Ebben az esetben hasonló peremfeltételek mellett könnyen és gyorsan tudunk vizsgálni tetszőleges számú szárnyvég kialakítást. Amelyik kialakítást a szimulációk alapján a legjobbnak véljük azt természetesen le kell gyártani és szélcsatornában végzett kísérletekkel is igazolni kell annak megfelelőségét.

- [1] Crouch, Tom D.. "Otto Lilienthal". *Encyclopedia Britannica*, 19 May. 2022,
<https://www.britannica.com/biography/Otto-Lilienthal> (Felkeresve: 2022.08.22.)
- [2] Crouch, Tom D.. "Lilienthal standard glider". *Encyclopedia Britannica*, 23 Oct. 2007,
<https://www.britannica.com/topic/Lilienthal-standard-glider> (Felkeresve: 2022.08.22.)
- [3] <https://www.boldmethod.com/learn-to-fly/aerodynamics/how-winglets-reduce-drag-and-how-wingtip-vortices-form/#:~:text=What%20are%20wingtip%20vortices%3F,rotating%20inwards%20behind%20the%20wing.> (Felkeresve: 2022.08.22.)
- [4] Zepeng CHENG, Shiyang ZHANG, Yang XIANG, Chun SHAO, Miao ZHANG, Hong LIU, Yingchun CHEN,
Effect of vortex dynamics and instability characteristics on the induced drag of trailing vortices,
Chinese Journal of Aeronautics, 2021,
- [5] https://www.google.com/search?q=wingtip+vortices&sxsrf=APq-WBv2kLu_JLWg_DbNYVIx0vii5YdeSg:1648913193984&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj-ncWp2PX2AhVQt6QKHccVAjoQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1920&bih=969&dpr=1#imgrc=2UHoBpi07ZpFaM (Felkeresve: 2022.08.23.)
- [6] <https://aviationbenefits.org/case-studies/wingtip-devices/>
- [7] Mirko Zaccara, Gerardo Paolillo, Carlo Salvatore Greco, Tommaso Astarita, Gennaro Cardone,
Flow control of wingtip vortices through synthetic jets, *Experimental Thermal and Fluid Science*, Volume 130, 2022,
- [8] https://www.google.com/search?q=wingtip+vortices&sxsrf=APq-WBv2kLu_JLWg_DbNYVIx0vii5YdeSg:1648913193984&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj-ncWp2PX2AhVQt6QKHccVAjoQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1920&bih=969&dpr=1#imgrc=2UHoBpi07ZpFaM (Felkeresve: 2022.08.23.)
- [9] <https://www.grc.nasa.gov/www/K-12/airplane/tunoret.html> (Felkeresve: 2022.08.23.)
- [10] <https://zortrax.com/3d-printers/m200-plus/> (Felkeresve: 2022.08.23.)
- [11] <https://www.creativemechanisms.com/blog/ev-erything-you-need-to-know-about-abs-plastic> (Felkeresve: 2022.08.23.)
- [12] Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "acrylonitrile-butadiene-styrene copolymer". *Encyclopedia Britannica*, 20 Mar. 2019,
<https://www.britannica.com/science/acrylonitrile-butadiene-styrene-copolymer> (Felkeresve: 2022.08.23.)
- [13] Sithiprumnea Dul, Brenda J. Alonso Gutierrez, Alessandro Pegoretti, Jaime Alvarez-Quintana, Luca Fambri,
3D printing of ABS Nanocomposites. Comparison of processing and effects of multi-wall and single-wall carbon nanotubes on thermal, mechanical and electrical properties, *Journal of Materials Science & Technology*, Volume 121, 2022
- [14] <https://all3dp.com/2/cura-support-settings-optimize-your-supports/> (Felkeresve: 2022.08.23.)
- ¹[15] Heteyi, C., Molnár, I., & Szlivka, F. (2020). Comparing different CFD software with NACA 2412 airfoil, *Progress in Agricultural Engineering Sciences*, 16(1), 25-40. Retrieved Aug 9, 2022, from <https://akjournals.com/view/journals/446/16/1/article-p25.xml> , <https://doi.org/10.1556/446.2020.00004>